

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол

О Т Ч Е Т

за дейността на Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол за 2017 година

Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол е второстепенен разпоредител с бюджетни средства към Министерство на земеделието и храните, създадена с ПМС № 203 от 10 ноември 1999 година

Агенцията извършва дейностите, предвидени в Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни (ЗЗНСРПЖ), Закона за посевния и посадъчен материал (ЗППМ), сертифицира и контролира производството на хмел и продукти от хмел в съответствие с правото на Европейския съюз (Регламенти 1850/2006/ЕС и 1234/2007/ЕС) и е контролен орган по чл.115 от Закона за генетично модифицираните организми (ЗГМО).

Агенцията е национален орган по отношение прилагането на схемите за семена на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD).

По Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни агенцията извършва експертиза по същество за различимост, хомогенност и стабилност на новите сортове растения, въз основа на която Патентно ведомство издава сертификат за правна закрила.

Законът за посевния и посадъчен материал и наредбите към него въвеждат в националното законодателство изискванията на единадесет търговски директиви на Европейския съюз за сектора. Предвидените в законодателството дейности бяха извършени в определените срокове и обем, както следва:

- **Отчет и анализ за 2017 година**

Хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на семената и посадъчния материал.

Актуализирани бяха подзаконовни нормативни актове за семена и посадъчен материал, транспониращи директиви за изменения и допълнения на основни директиви на ЕС. Бяха подготвени и публикувани наредби за изменение и допълнение на действащи наредби, бяха разработени специализирани вътрешни нормативни документи, като методики за изпитване за различимост хомогенност и стабилност (РХС) съобразно техническите протоколи на CPVO и UPOV, методики за изпитване за биологични и стопански качества (БСК). При подготовката на промените в законодателството бяха спазени сроковете, предвидени в Плана за действие за 2017 година.

Във връзка с хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на семената и посадъчния материал през 2107 г. бяха подготвени изменения и допълнения към Наредба №7/28.10.2013 г. за условията и реда за сортоизпитване, признаване, вписване и отписване на сортовете растения в и от официалната сортова листа на Република България, Наредба № 21/30.06.2009 г. за търговия на посевен материал от зърнени култури на пазара на европейския съюз. Бяха подготвени промени в Наредба №29/22.06.2004 г. за производство и търговия на посевен материал от тютюн.

Подобряване обслужването на физически и юридически лица и облекчаване достъпа до административни услуги

За да отговори на очакванията на клиентите за предоставяне на административни услуги, при спазване на най-високи професионални стандарти, агенцията е акредитирана и има реално действащи системи за качество по ISO стандарт 9001:2008, по стандарта на Международната асоциация на саететстващите лаборатории (ISTA) и от Европейския офис за сортовете растения (CPVO).

В агенцията е внедрена система за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2008.

През 2017 г. бе проведен периодичен външен одит, на системата за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2008, като официална част от процеса на сертифициране, с цел поддържане сертифицирането на системата за управление. Резултатите от одита потвърдиха ефективността на внедрената система за управление, което гарантира, че агенцията е в състояние да постига определените цели и да спазва приложимите закони, регулаторни и договорни изисквания.

Системата за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2008 допринесе за:

- усъвършенстване и подобрене проследимостта на процесите в агенцията;
- засилване вътрешния контрол при изпълнение на процесите;
- подобряване способността на агенцията да предоставя услуги, съответстващи на изискванията на гражданите и на приложимите нормативни актове;
- повишаване компетентността на служителите, а от там и ефективността при обслужване на гражданите;
- утвърждаване на ИАСАС, като добър партньор, предлагащ качествени услуги, основани на принципите на законност, достъпност, отговорност и ефективност;
- укрепване на позициите на агенцията пред други междуведомствени и международни институции и организации.

През месец март 2017 г. агенцията бе одитирана от Международната асоциация на саететстващите лаборатории /ISTA/ за потвърждаване акредитацията на централната лаборатория, като резултатът е много добър.

През месец май 2017 г. агенцията бе одитирана от Службата на Общността за правна закрила на сортовете растения (CPVO) за потвърждаване статута на агенцията, като официален изпитващ офис извършващ експертиза за различимост, хомогенност и стабилност на нови сортове, за предоставяне на правна закрила в Европейския съюз. Резултатът от одита е много добър.

За изучаване удовлетвореността на гражданите на достъпни места в териториалните звена и в централно управление са поставени анкетни карти. Резултатите от анкетирането подпомагат предприемането на действия за подобрене на обслужването.

С цел постигане на прозрачност в административното обслужване, агенцията публикува на интернет страницата си пълен списък на всички извършвани административни услуги и изискванията за документи, предоставяни от клиентите и по електронен път.

Администриране на държавна помощ

Съгласно договор № 222379001 от 03.05.2017 г. между ДФ „Земеделие“ и Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол, на основание чл. 20, параграф 1, буква „б“ и параграф 2 буква „б“, от Регламент (ЕС) № 702/2014 г., относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1857/2006 на Комисията; Закон за подпомагане на земеделските производители, чл. 12 ал. 1 т. 2 и т. 5 и ал. 2 т. 1., буква „а“; решение на Управителния съвет на ДФ „Земеделие“, ДФ „Земеделие“ предоставя парични средства на ИАСАС, за заплащане на извършваните от нея услуги на земеделски стопани, регистрирани съгласно Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските

производители, отговарящи на определенията за малки и средни предприятия и предприятия в незатруднено положение, получили разрешение за производство на посевен и посадъчен материал, по реда на чл. 28 на ЗППМ.

В изпълнение на договора за предоставяне на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал за 2017 г. агенцията е извършвала услуги на земеделските производители свързани с:

- полска инспекция на семепроизводни посеви и маточни насаждения; издаване на етикети;
- вземане на проби от партии семена, предназначени за сертифициране;
- лабораторен анализ на проби семена по групи култури;
- извършване на последващ контрол на партии семена;
- окачествяване на сертифициран и САС овощен и сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал.

Схемата за качество въвежда допълнителни и някои по-високи изисквания към производствения процес и крайния продукт и гарантира по-високо качество на произведените семена и посадъчен материал от следните групи култури: зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук, сертифициран и САС посадъчен материал от овощни култури, сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал и сертифицирани и стандартни семена от зеленчукови култури.

От държавната помощ за насърчаване производството и използването на качествени семена и посадъчен материал се възползваха деветдесет процента от клиентите на ИАСАС.

Държавната помощ бе предпоставка за реализиране на значителна добавена стойност в резултат от използването на сертифицирани семена свързана с количеството и качеството на продукцията. Положителният ефект от производство на повече и по-качествена продукция от единица площ и подобряване агроекологичността на селскостопанското производство са от полза за цялото общество.

За 2017 г. общата стойност на предоставените услуги от ИАСАС и лицата по чл. 6 и чл. 31, ал. 5 от Закона за посевния и посадъчния материал, действащи от името и под контрола на ИАСАС, е в размер на 1 191 573 (един милион сто деветдесет и една хиляди петстотин седемдесет и три) лева.

Издаване на официална сортова листа на Република България

През отчетният период ИАСАС осъществяваше постоянен обмен на информация с Европейската комисия, държавите членки и други международни институции, по отношение наименованията, вписването и отписването на сортове растения в и от официалната сортова листа, както и относно търговията на семена и посадъчен материал.

Официална сортова листа на Република България е част от Европейските каталози за сортове от полски и зеленчукови култури, което дава възможност на сортове българска селекция да присъстват на свободния пазар на ЕС.

За информация на заинтересованите лица, Официалната сортова листа бе публикувана на интернет страницата на агенцията през месец януари и своевременно актуализирана след издаване на заповеди на министъра на земеделието, храните и горите за признаване за вписване на нови сортове растения.

От общият брой заявки бяха вписани 915 сорта полски, зеленчукови, медицински, ароматни и овощни култури, лоза и тютюн, което е с около 2% повече от вписаните през 2016 г.

От общо 560 сорта полски култури, 209 сорта са защитени със сертификат за правна закрила в Патентно ведомство. От общо 158 броя вписани сортове от зеленчукови култури, 51 броя притежават сертификат за правна закрила.

При овощните култури и лозата броят на подадените за вписване сортове се запазва. Съгласно чл.13, ал.(4) от ЗППМ производителите и търговците на овощен посадъчен материал имат право да осъществяват дейност със сортове вписани в "списък на производителя или търговеца на семена и посадъчен материал".

Броят на заявените за вписване сортове тютюн в официалната сортова листа на страната се запазва. От общо вписани 32 сорта тютюн, 29 броя притежават сертификат за правна закрила.

По Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни агенцията извършва експертиза по същество за различимост, хомогенност и стабилност на новите сортове растения, въз основа на която Патентно ведомство издава сертификат за правна закрила.

Извършване на сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност (РХС), и биологични и стопански качества (БСК) на нови сортове растения

През 2017 г. в опити за различимост, хомогенност и стабилност (РХС) бяха заложи и изпитани общо 1004 (при 970 за 2016 г.) броя сортове, хибриди и линии, като 282 (при 302 за 2016 г.) от тях бяха по сключени договори за сортоизпитване и 772 (при 668 за 2016 г.) – подобни сортове и сравнителна колекция за доказване различимостта на заявените нови сортове и за изготвяне на наши сортоописания от чужди сортове, признати от други изпитващи офиси. Сравнителната сортова колекция (семена, материал от вегетативно размножаващи се видове растения и официални сортоописания) поддържана от ИАСАС наброява 7 702 (при 8 972 за 2016 г.) сорта от 117 вида култури. За целите на сравнителната колекция за РХС бяха поискани семена от 1169 сорта от 22 вида култури. Бяха получени семена от 400 броя сортове от 18 вида култури.

По искане на Европейския офис за сортовете растения (ЕОСР) бяха предоставени 12 броя окончателни доклади за РХС. По искане на сортоизпитващи офиси от Австрия, Румъния, Русия и Турция бяха предоставени 15 броя окончателни доклади за РХС.

С цел получаване на правна закрила на територията на страната, бяха подготвени и изпратени до Патентно ведомство 26 броя реферати, окончателни доклади и официални сортоописания.

Прогнозните очаквания за следващите години са за увеличение броя и размера на услугите по сортоизпитване, извършвани от ИАСАС. Това се дължи на одобрението на агенцията за изпитващ офис към ЕОСР, както и на постоянното разширяване на включените в обхвата видове култури. През 2017 г. бяха изпитани за РХС 5 сорта слънчоглед и 1 сорт ориз, възложени с договор от ЕОСР.

По видове земеделски култури сортоизпитването за РХС беше разпределено както следва: 16 вида полски култури (при 15 за 2016 г.); 8 овощни вида и лоза (при 9 за 2016 г.) и 9 вида зеленчукови култури (при 7 за 2016 г.).

Общият брой сортове, без сортове стандарти, които бяха заложи и изпитани в опити за биологични и стопански качества (БСК) за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа и в предварителни опити, съгласно сключени договори бяха 1 426 (при 1 503 броя за 2016 г.).

От общия брой сортове в предварително изпитване бяха заложи и изпитани 1 225 (при 1 298 за 2016 г.) броя хибриди царевица, слънчоглед, рапица и сортове обикновена и твърда пшеница и ечемик, а за БСК бяха заложи и изпитани общо 201 броя (при 205 броя за 2016 г.), което представлява намаление с 1,95% в сравнение с 2016 година. Сортовете стандарти, включени в опитите за БСК бяха 60 броя.

От изпитаните сортове за БСК и предварително изпитване 1 372 броя бяха чужда селекция (96,21%) и 54 броя българска селекция (3,79%). Съпоставено с 2016 г. съотношението на сортовете българска и чужда селекция се е запазило.

Извършени бяха 837 броя оценки за сортове, изпитани за БСК: 108 фитопатологични, 76 за студоустойчивост и 653 химико-технологични и дегустационни. От предварителните опити бяха подготвени и предадени на заявителите 1 430 броя средни проби за химико-технологични оценки.

Изготвени бяха 123 (при 155 за 2016 г.) броя окончателни доклади за РХС и 72 (при 65 за 2016 г.) броя доклади за БСК с окончателни резултати от проведено 2-3 годишно сортоизпитване за експертни комисии. Проведени бяха заседанията на 14 броя експертни комисии за обсъждане резултатите от изпитване на нови сортове, по групи

култури (3 за РХС и 11 за БСК) и бяха взети на решения за вписване в списък „А“ и „Б“ на Официалната сортова листа на Р България.

Беше изготвен и публикуван на официалния сайт на ИАСАС бюлетин с резултати на всички признати и утвърдени за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната сортове от видове растения.

През 2017 г. бяха заложени 1 263 (при 1 436 за 2016 г.) броя проби за грунтов контрол от 32 вида земеделски култури, от които бяха одобрени 1 253 броя.

Сключените договори за сортоизпитване бяха увеличени с 18%, в сравнение с 2016 година. Увеличаването на договорите и заявителите за сортоизпитване показва стабилност и е показател за качеството на предлаганите услуги, свързани със сортоизпитването за РХС и БСК.

Бяха издадени 58 броя разрешения, съгласно чл. 39а, ал. 1 и ал. 4 от ЗППМ и в съответствие с Решение 2004/842/ЕС, с което се подпомага бизнесът в сектор земеделие по отношение производство и търговия със семена.

Одити: Успешно беше проведен външен одит от ЕОСР по обхвата по оправомощаване, който е в съответствие с изискванията и договорните взаимоотношения. Обхватът по оправомощаване включва културите: обикновена пшеница, ориз, слънчоглед, тютюн, памук, фъстъци, нахут, полски фасул, краставици оранжерийни и на открито, мента и лавандула.

Успешно бяха проведени - 2 броя вътрешни одити и 1 външен за прилагане на СУК по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2008, обект на които бяха дейностите, осъществявани от отдела в централно управление на ИАСАС и в опитните полета с. Бръшлен, гр. Бургас и гр. Раднево.

Регистриране и поддържане на бази данни за производители, заготовители и търговци на посевен и посадъчен материал, по чл.28 от ЗППМ

За регламентиране дейностите по производство, заготовка и търговия със семена и посадъчен материал, ИАСАС поддържа публичен регистър, който позволява бързо ориентиране на потребителите и други административни звена за регистрираните по дейности и групи култури лица.

Базата данни е обществено достъпна, използва се и в работата на Държавен фонд „Земеделие“, и може да бъде видяна на следния адрес:

<http://www.iasas.government.bg/bg/news.html?newsid=188>

През 2017 г. общият брой на издадените удостоверения за производство, заготовка и търговия е 290 бр. (293 бр. през 2016г.), а на разрешенията – 100 броя (143 броя през 2016 г.).

Сертифициране на посевен и посадъчен материал

Сертификацията на посевния и посадъчен материал през 2017 година се извърши съгласно изискванията на процедурите от системата за управление на качеството и „Схема за качество за производство на качествени семена и посадъчен материал“.

През годината бяха получени заявления за сертификация за 35 649 ха семепроизводствени посеви от различни групи култури. Общата площ на инспектираните посеви полски и зеленчукови култури е 34 884 ха. Инспектираните полски култури са 34 803 ха, като най-голям дял заема групата на зърнените култури – 30 528 ха (87,5%), фуражни – 3 131 ха (9,0%), маслодайни и влакнодайни – 938 ха (2,7%), картофи – 197 ха (0,6%), тютюн – 8 ха, цвекло 2 ха и зеленчукови култури – 80 ха (0,2%) от общо инспектираните посеви. В сравнение с 2016 г. инспектираните посеви намаляват с 11,1 %. След извършване на полските инспекции са декласирани 234 ха (0,7%) в по-ниска категория от заявената за сертификация, като са бракувани 36 ха (0,1%) поради по-ниски показатели от изискващите се съгласно наредбите по чл.29, ал.6 от ЗППМ.

За резултатите от извършените полски инспекции са издадени 2 278 броя акта за полски инспекции.

Инспектирани са 731 ха семепроизводствени посеви от пшеница от лица, получили разрешение от изпълнителния директор на ИАСАС по чл. 6 от ЗППМ, което представлява намаление с 203 ха в сравнение с 2016 г.

През 2017 г. е налице намаляване на инспектираните посеви от зимна обикновена пшеница, ечемик, царевица и ориз. В сравнение с предходната година, се увеличават инспектираните семепроизводствени посеви от тритикале с 59,1% и овес - 20,4%. Инспектирани са и 137 ха посеви нахут.

При инспектираните посеви от групата на маслодайни и влакнодайни култури се наблюдава неколккратно увеличаване на площите при семепроизводството на слънчоглед спрямо 2016 г. Увеличаване на площите спрямо предходната година има на семепроизводствените посеви от фъстъци. Намаляване на площите има при видовете соя и памук.

През 2017г. инспектираните посеви от фуражни култури са намалели спрямо 2016 – 7,8%, но спрямо 2015 са увеличени с 39,1%.

Увеличаване на инспектираните посеви спрямо 2016г. има при видовете картофи и тютюн и намаляване при цвекло.

Инспектираните посеви от зеленчукови видове се увеличават спрямо 2016 г. с 3,3%.

През 2016 г. са инспектирани 52 ха лозови маточници, 42 ха маточни лозя и 17 ха лозови вкоренилища. Издадени са 702 броя акта за полска инспекция.

Окачествени са 4 325 439 броя лозов посадъчен материал (2016г. - 5 350 702), от които 921 358 броя облагородени лози, 420 481 броя резници за калеми и 2 983 600 броя резници за подложки.

За целите на сертификацията бяха взети 5 743 броя проби от хомогенно заготвени партии семена. От физически лица (пробовземачи), получили разрешение от изпълнителния директор на ИАСАС по условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2016 г., бяха взети 620 броя проби.

В отдел Централна лаборатория бяха извършени 3 840 анализа за определяне на посевните качества на семената, в т.ч. 1193 за аналитична чистота, 1574 за кълняемост, 1073 за съдържание на влага в семената.

Централна лаборатория, като акредитирана от Международната асоциация по семетестване ИСТА, през 2017 г. участва успешно в един кръгов международен тест на бяла детелина.

През периода са извършени 92 теста "електрофореза", за установяване сортовата автентичност и сортовата чистота на семената от родителски линии и хибриди от царевица и слънчоглед.

От лабораторията са издадени 35 бр. сертификати съгласно изискванията на схемите на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD) при износ на семена за трети страни.

През 2017 г. бяха издадени 377 635 броя официални етикети.

Във връзка с изискването на чл.25, ал.4, т.2 на Наредба №7 от 24 февруари 2015 г. за прилагане на мярка 10 „Агроекология и климат“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. бяха издадени удостоверения за вече съществуващи трайни насаждения и многогодишни култури потвърждаващи, че заявените сортове са застрашени от генетична ерозия.

Контролни дейности по ЗГМО и ЗППМ, включително внос и износ на семена и посадъчен материал от и за трети страни

През годината бяха извършени над 800 проверки по документи и на място. При проверките по ЗГМО не бе открито наличие на генетично модифицирани организми в конвенционалните партии семена. През годината бе подоброено междуинституционалното сътрудничество БАБХ – ИАСАС по чл. 58 от ЗППМ, което доведе до значително подобряване на граничния контрол.

Осъществен е ефективен контрол при заготовката и търговията със семена и посадъчен материал. При извършени проверки от инспекторите са взети 510 броя проби за контролен анализ. Неотговарящите на минималните изисквания за кълняемост семена са спирани от търговия.

За резултатите от проверките са издадени 977 броя контролни листове и констативни протоколи.

За нарушение разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал и изискванията на съответните наредби са съставени 15 акта за установяване на административно нарушение.

Съгласно чл. 6, ал. 17 от ЗППМ инспекторите от ИАСАС са извършили проверка на над 20% от инспектираните площи от лицата по чл.6 от ЗППМ. Не са констатирани несъответствия.

Предоставяне възможност на бизнес операторите да извършват дейности по сертификация под официален контрол

По условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2013 г. е издадено 1 разрешение за частна лаборатория и 3 на физически лица за вземане на проби от семена и извършване на полски инспекции.

• Очаквани данни за 2018 година

Основните приоритети в дейността на агенцията за 2018 година са:

- Осигуряване на качествени услуги за земеделските производители в областта на сортоизпитването и сертификацията на посевен и посадъчен материал;

- Ефективен контрол на пазара на семена и посадъчен материал, в съответствие с разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал /ЗППМ/ и закона за генетично модифицирани организми;

- Хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на сортоизпитването и сертификацията на семената и посадъчния материал;

- Разширяване и своевременно обновяване на информацията предоставена на сайта на агенцията и облекчаване достъпа до административни услуги.

Бяха спазени предвидените в Плана за действие срокове за хармонизиране на националното законодателството с европейското на ЕС в областта на семената и посадъчния материал.

Във връзка с изменение и допълнение на Закона за посевния и посадъчния материал, обн.ДВ, бр.17 от 23.02.2018 година, отпада изискването за регистрация в ИАСАС на производителите и заготвителите на посевен и посадъчен материал и срока на валидност на сертификата, издаден от ИАСАС за семена и посадъчен материал, с което се обекчи значително бизнеса и гражданите.

Производство на посевен и посадъчен материал могат да извършват лица, регистрирани като земеделски стопани по реда на наредбата по § 4 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за подпомагане на земеделските производители. В тази връзка са подготвени изменения и допълнения на Наредба № 13 от 31 март 2004 г. за реда за издаване на разрешения на производители и заготвители на посевен и посадъчен материал и за регистрация на търговци на посевен и посадъчен материал.

Със заключителните разпоредби се правят някои промени от технически характер в Наредба № 3 от 25 февруари 2010 г. за търговия на овощен посадъчен материал и овощни растения, предназначени за производство на плодове на пазара на Европейския съюз, Наредба № 12 от 1 юни 2007 г. за процедурите по сертификация и/или одобрение на произвеждания и търгуван посадъчен материал от групите земеделски растения - овощни, лоза, декоративни и зеленчукови видове, Наредба № 96 от 8 август 2006 г. за търговия на посевен материал от зеленчукови култури на пазара на Европейския съюз, Наредба № 16 от 30 май 2008 г. за търговия на посевен материал от картофи на пазара на Европейския съюз, Наредба № 24 от 28 май 2004 г. за производство и търговия с посевен и посадъчен материал от медицински и ароматни растения и Наредба № 80 от

22 юни 2006 г. за производство и търговия на размножителен материал от декоративни растения, извършвана между държавите - членки на Европейския съюз.

Промените произхождат от изменение и допълнение на Закона за посевния и посадъчния материал и необходимостта от промени в абривиатурите.

През месец юни 2018 г. в агенцията бяха проведени вътрешни одити и външен одит от независима сертификационна организация на внедрената в агенцията система за управление на качеството, като официална част от процеса на сертифициране, с цел сертифицирането на системата за управление по изискванията на новия международен стандарт **ISO 9001:2015**. Резултатите от одита потвърдиха ефективността на внедрената система за управление, което гарантира, че агенцията е в състояние да постига определените цели и да спазва приложимите закони, регулаторни и договорни изисквания. Агенцията беше сертифицирана съгласно изискванията на международния стандарт **ISO 9001:2015**.

През 2018 г. агенцията продължава да администрира предоставянето на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал, по силата на сключен договор между ДФ „Земеделие“ и ИАСАС.

Целта на помощта е подпомагане на регистрираните земеделски стопани, за насърчаване производството и използването на сертифицирани (качествени) семена от зърнени, фуражни, маслодайни и влакнодайни култури, картофи, тютюн, зеленчукови култури и памук. В обхвата на помощта е включен и посадъчен материал – лозов и овощен.

Съгласно договор № 22246001 от 18.04.2018 г. между ДФ „Земеделие“ и Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол за предоставяне на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал за 2018 г. агенцията извършва услуги на земеделските производители свързани с:

- полска инспекция на семепроизводни посеви и маточни насаждения; издаване на етикети;
- вземане на проби от партии семена, предназначени за сертифициране;
- лабораторен анализ на проби семена по групи култури;
- извършване на последващ контрол на партии семена;
- окачествяване на сертифициран и САС овощен и сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал.

Схемата за качество въвежда допълнителни и някои по-високи изисквания към производствения процес и крайния продукт и гарантира по-високо качество на произведените семена и посадъчен материал от следните групи култури: зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук, сертифициран и САС посадъчен материал от овощни култури, сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал и сертифицирани и стандартни семена от зеленчукови култури.

Предвиденият максимален годишен бюджет на помощта за 2018 година е в размер на 1 200 000 (един милион и двеста хиляди) лева, определен след решение на Управителния съвет на ДФ „Земеделие“.

Чрез прилагане на схемата и през 2018 година ще бъдат облекчени земеделските производители, чрез спестяване на разходи за извършваните от агенцията услуги свързани със сертификацията на семена.

В срок се регистрират заявленията за сертификация на посевен и посадъчен материал от пролетни и многогодишни култури.

През 2018 г. за полска инспекция са заявени общо 29 792,2 ха, в т.ч и 647 ха от инспектори по чл.6 от Закона за посевния и посадъчния материал.

От заявените семепроизводствени посеви, най-голям дял заема групата на зърнените култури – 27 897 ха. (88,5%), фуражни – 1 158 ха (8,4%), маслодайни и влакнодайни – 653 дка (2,6%). Заявени са и семепроизводствени посеви от картофи – 39 ха (0,3%), тютюн - 4 ха и цвекло 0,2 ха, а зеленчукови култури - 41 ха (0,2%).

Продължава приемането на заявления за сертификация на пролетните култури.

Заявени за сертификация/одобрение са 43 ха лозови маточни насаждения.

През 2018 г. агенцията осъществява контрол при заготовката и търговията със семена и посадъчен материал. Неотговарящите на минималните изисквания за кълняемост семена се спират от търговия. За резултатите от проверките се издават контролни листове и констативни протоколи.

За нарушение разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал, и изискванията на съответните наредби, до месец май са съставени 13 акта за установяване на административни нарушения.

Завърши сключването на договори за сортоизпитване и за пролетни култури през 2018 реколтна година, като договорите са с 8% повече от тези през 2017. Това показва, че сортоизпитването е устойчиво и в съответствие с най-добрите практики.

Проведени бяха заседанията на експертните комисии за обсъждане резултатите от изпитване на нови сортове, по групи култури, за различимост хомогенност и стабилност /РХС/ и биологични и стопански качества /БСК/, и вземане на решения за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на Р България;

През 2018 г. има тенденция за увеличаване на заявените за изпитване за РХС сортове на 322 броя (при 282 за 2017 г.), както и на процентното съотношение на изпитваните за РХС сортове, за сметка на подобните сортове от сравнителна колекция, което е резултат на активната дейност за увеличаване на сортовете в сравнителната колекция и прецизиране на методите за избор на подобни сортове. През 2018 г. се провежда изпитване за РХС на 6 сорта, възложено от Европейския офис за сортовете растения (ЕОСР) по Договор 83/2008 и на 3 сорта от Instance Nationale des Obtentions Vegetales (I.N.O.V.) – GEVES, Франция.

Сортоизпитването за БСК с цел вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната също е устойчиво и през 2018 година броят на заявените и включени в опити сортове за БСК е 232 (при 201 за 2017 г.), с 15,42% по-голям брой.

Броят на сортовете в предварително изпитване е увеличен с 13,63%, в сравнение с 2017 г., което се дължи на факта, че заявителите желаят да бъде изпитан по-голям брой сортове, при намален брой повторения в опита. Площите на опитните полета на ИАСАС са изравнени, качеството на предлаганата услуга е много добро и удовлетворява заявителите.

Анализът на резултатите за последните три години показва тенденция за запазване на процентното отношение на заявените за сортоизпитване за БСК сортове с цел вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната и на сортовете заявени за предварително изпитване.

През 2018 г. от заявените за изпитване сортове за БСК и предварително изпитване, 1546 броя са чужда селекция (95,20%, при 96,21% за 2017 г.), а 78 броя – българска селекция (4,80%, при 3,79% за 2017 г.). Съпоставено с 2017 г. се забелязва увеличение на броя на сортовете българска селекция, дължащо се на увеличение на заявките от частни селекционери.

В края на месец юни 2018 г. успешно приключи работата на определените председатели и заместник-председатели на работни групи за провеждане на Българското председателство на ЕС.

От началото на годината не са постъпили оплаквания или възражения от клиенти и партньорски офиси, свързани с дейността на агенцията.

ИАСАС няма закъснения при въвеждането и прилагането на европейското законодателство и по тази причина не се очакват проблеми или наказателни процедури за несъответствие от страна на Европейската комисия.

• Основни цели в дейността на агенцията за 2019 година

- Осигуряване на качествени услуги за земеделските производители в областта на сортоизпитването и сертификацията на посевен и посадъчен материал;

- Ефективен контрол на пазара на семена и посадъчен материал, в съответствие с разпоредбите на Закона за посевния и посадъчния материал /ЗППМ/ и закона за генетично модифицирани организми;

- Хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на сортоизпитването и сертификацията на семената и посадъчния материал;

- Разширяване и своевременно обновяване на информацията предоставена на сайта на агенцията и облекчаване достъпа до административни услуги.

Законът за посевния и посадъчен материал и наредбите към него въвеждат в националното законодателство изискванията на единадесетте директиви на Европейския съюз за сектора, като основните дейности на агенцията са свързани с:

- Издаване на официална сортова листа на РБългария и подържане на комуникация с Европейската комисия по отношение на европейските каталози и Решение 842/2004/ЕС;

- Извършване на сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност и биологични и стопански качества на нови сортове растения;

- Регистриране и подържане на интернет страницата на ИАСАС публичен електронен регистър на лицата, които търгуват с посевен и/или посадъчен материал по чл.28, ал. 4 от ЗППМ;

- Сертифициране на посевен и посадъчен материал след изпълнени изисквания за полска инспекция и лабораторен анализ на семена;

- Контролни дейности по ЗГМО и ЗППМ, включително внос и износ на семена и посадъчен материал от и за трети страни.